

ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ

Студенттер мен жас ғалымдардың
«ҒЫЛЫМ ЖӘНЕ БІЛІМ - 2014» атты
IX халықаралық ғылыми конференциясы

IX Международная научная конференция
студентов и молодых ученых
«НАУКА И ОБРАЗОВАНИЕ - 2014»

The IX International Scientific Conference for
students and young scholars
«SCIENCE AND EDUCATION-2014»

2014 жыл 11 сәуір
11 апреля 2014 года
April 11, 2014

**ҚАЗАҚСТАН РЕСПУБЛИКАСЫ БІЛІМ ЖӘНЕ ҒЫЛЫМ МИНИСТРЛІГІ
Л.Н. ГУМИЛЕВ АТЫНДАҒЫ ЕУРАЗИЯ ҰЛТТЫҚ УНИВЕРСИТЕТІ**

**Студенттер мен жас ғалымдардың
«Ғылым және білім - 2014»
атты IX Халықаралық ғылыми конференциясының
БАЯНДАМАЛАР ЖИНАҒЫ**

**СБОРНИК МАТЕРИАЛОВ
IX Международной научной конференции
студентов и молодых ученых
«Наука и образование - 2014»**

**PROCEEDINGS
of the IX International Scientific Conference
for students and young scholars
«Science and education - 2014»**

2014 жыл 11 сәуір

Астана

УДК 001(063)
ББК 72
Ғ 96

Ғ 96

«Ғылым және білім – 2014» атты студенттер мен жас ғалымдардың IX Халықаралық ғылыми конференциясы = IX Международная научная конференция студентов и молодых ученых «Наука и образование - 2014» = The IX International Scientific Conference for students and young scholars «Science and education - 2014».
– Астана: <http://www.eni.kz/ru/nauka/nauka-i-obrazovanie/>, 2014. – 5831 стр.
(қазақша, орысша, ағылшынша).

ISBN 978-9965-31-610-4

Жинаққа студенттердің, магистранттардың, докторанттардың және жас ғалымдардың жаратылыстану-техникалық және гуманитарлық ғылымдардың өзекті мәселелері бойынша баяндамалары енгізілген.

The proceedings are the papers of students, undergraduates, doctoral students and young researchers on topical issues of natural and technical sciences and humanities.

В сборник вошли доклады студентов, магистрантов, докторантов и молодых ученых по актуальным вопросам естественно-технических и гуманитарных наук.

УДК 001(063)
ББК 72

ISBN 978-9965-31-610-4

©Л.Н. Гумилев атындағы Еуразия ұлттық
университеті, 2014

3. Конвенции о регистрации объектов, запускаемых в космическое пространство, 1975 г. URL: http://www.un.org/ru/documents/decl_conv/conventions/objects_registration.shtml (Дата обращения: 15 марта 2014 года).

4. Вербальная нота Постоянного представительства Казахстана при Организации Объединенных Наций от 9 марта 2007 года на имя Генерального секретаря URL: <http://www.oosa.unvienna.org/pdf/reports/regdocs/ser509R.pdf> (Дата обращения: 15 марта 2014 года).

5. Вербальная нота Постоянного представительства Казахстана при Организации Объединенных Наций (Вена) от 26 декабря 2011 года на имя Генерального секретаря URL: <http://www.oosa.unvienna.org/pdf/reports/regdocs/ser637R.pdf> (Дата обращения: 15 марта 2014 года).

6. Закон Республики Казахстан «О космической деятельности» от 6 января 2012 года №528-IV URL: <http://adilet.zan.kz/rus/docs/Z1200000528> (Дата обращения: 15 марта 2014 года).

УДК 341.231.14:316.346.32-053.2

ЖЕТІМ БАЛАЛАР МЕН АТА-АНАСЫНЫҢ ҚАМҚОРЛЫҒЫНСЫЗ ҚАЛҒАН БАЛАЛАРДЫҢ ӘЛЕУМЕТТІК ҚҰҚЫҚТАРЫН ҚОРҒАУДЫҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҚ МӘСЕЛЕЛЕРІ

Кульбаева З.Е.

zarina_kulbaeva@mail.ru

Л.Н.Гумилев атындағы Еуразия ұлттық университеті, заң факультеті, халықаралық құқық
мамандығының 2 курс студенті, Астана, Қазақстан

Ғылыми жетекші- халықаралық құқық кафедрасының аға оқытушысы Ж.Зукай

Балалардың құқықтарын халықаралық құқықтық қорғау- тарихи тұрғыдан алғанда, өте жас құбылыс. Осы мәселеге қатысты көптеген мемлекеттер, әсіресе дамыған және дамушы елдер, балалардың ең абзал мүдделерін қамтамасыз ету мақсатында бірқатар маңызды Конвенциялар қабылдау арқылы, тиісті іс- шаралар жүргізіп отыр. Соның ішінде, Қазақстан Республикасы бала құқықтарын қорғау мақсатын көздейтін неғұрлым маңызды Конвенцияларға қосылды. Атап айтсақ, 1989 жылғы Бала құқықтары туралы конвенцияны ҚР 1994 жылы ратификациялады, 1956 жылғы Шетелдегі алименттерді өндіріп алу туралы конвенцияға 1999 жылы қосылды, 2000 жылы – 1973 жылғы Жұмысқа қабылдау үшін ең төменгі жас мөлшері туралы конвенцияны, 2001 жылы – 2000 жылғы Бала құқықтары туралы конвенцияның балаларды сатуға, балалар зинақорлығына және балалар порнографиясына қатысты Қосымша хаттамасын және Бала құқықтары туралы конвенцияның әскери қақтығыстарға балалардың қатысуына қатысты Қосымша хаттамасын, 2002 жылы – 1999 жылғы Балалар еңбегінің ең жаман түрлеріне тыйым салу және жою жөніндегі шұғыл шаралар туралы Халықаралық еңбек ұйымының Конвенциясын (Конвенция 182), 2010 жылы- 1993 жылғы Балаларды қорғау және баланы шетелдік асырап алуға қатысты ынтымақтастық туралы конвенцияны ратификациялады.

Осыған қарамастан, балалардың құқықтарын жүзеге асыру барысында, көптеген мемлекеттерде әлі де болса жетім балалар мен ата- анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың әлеуметтік құқықтарын қорғаудағы олқылықтарды кездестіреміз. Жетім балалар қазіргі ұлттық және халықаралық стандарттарға сай, әлеуметтік құқықтарды иеленеді, бірақ оның ішіндегі ең көкейкесті жағдай, оларды тұрғын үймен қамтамасыз ету мәселесі болып табылады. Қазақстан Республикасының Конституциясының 1- бабына сәйкес қоғамымыздың ең

басты қазынасы адам және адамның өмірі, құқықтары мен бостандықтары болып табылғандықтан, жетім және ата-ана қамқорлығынсыз қалған балаларды кәмелетке толғанша мемлекет тікелей қамқорлығына алады, сондай-ақ кәмелетке жеткеннен кейін де олардың жоғары оқу орындарына қабылдануына, жұмысқа орналасуына, баспанамен қамтамасыз етілуіне заңдарда белгіленген негіздерде түрлі жеңілдіктер көрсетіледі. Мемлекеттердің жетім балалардың жағдайларын жақсарту және оларды тәрбиелеу шараларын өткізуіне қарамастан, жетім және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың саны жылдан-жылға өсуде. Көптеген жетім балалардың негізгі проблемасы болып, оқу орнын бітіргеннен кейінгі өз бетімен өмір сүру жағдайы болып табылады. Сонымен қатар, бірқатар жетім балалар жұмысқа орналасу, тұрғын үй алу, отбасы құруда көптеген қиындықтармен кездеседі.

1948 жылғы Адам құқықтарының жалпыға бірдей декларациясының, 1989 жылғы Бала құқықтары туралы БҰҰ конвенциясының, 1966 жылғы Экономикалық, әлеуметтік және мәдени құқықтар туралы халықаралық пактінің, 1966 жылғы Азаматтық және саяси құқықтар туралы халықаралық пактінің талаптарына сәйкес, бала құқықтарын қорғау барлық мемлекетке тән мәселе болып табылады. Қоғамның әлеуметтік-экономикалық жағдайы және басқа да себептер адамдар қарым-қатынасы мен отбасылық жағдайларға кері әсерлерін тигізіп отыр. Қазіргі кезде әр мемлекеттің балаларының өмір сүру жағдайына қарап, қоғамның қаншалықты даму үстінде немесе құлдырауда екенін айта аламыз. Балалардың әлеуметтік-экономикалық жағдайы мемлекеттің ішкі және сыртқы саясатынан көрініс табады. Көптеген әлеуметтік-экономикалық жағдайларға байланысты балалар жетімсірейді немесе ата-анасының қамқорлығынан айырылады. Тек Қазақстан Республикасында ғана емес, сонымен қатар көршілес Ресейдің өзінде де ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың 95% әлеуметтік жетімдер құрайды. Өртүрлі жағдайларға байланысты ата-ананың қамқорлығы мен сүйіспеншілігінен тыс қалғандардың мәселелері өзекті болып отыр.

Қазіргі кездегі негізгі мәселелердің бірі болып, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың негізгі құқықтарын айқындайтын арнайы, жеке ұлттық заңнамалардың және халықаралық актілердің болмауы болып табылады. Осындай қиын жағдайдағы балалардың құқықтары ұлттық заңдардың кейбір баптар мен тармақтарында ғана көрініс табады. Бала құқықтарын жүзеге асыру барысында, халықаралық нормаларға және ұлттық заңнамаларға сәйкес көптеген дамыған және дамушы мемлекеттер, оның ішінде Қазақстан Республикасы, Ресей Федерациясы, Беларусь Республикасы, көптеген ТМД және Еуропа елдері, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды әлеуметтік қолдау барысында мынадай қосымша кепілденген іс-әрекеттерді жүзеге асырады: қоғамдық көлікте тегін жүріп-тұруды, жоғары оқу орындарында тегін білім алуын, мемлекет олардың білім алу кезеңінде қаржылау шығыстарын өтеуі, жоғары мөлшерде стипендия және жәрдемақы төлеу, т.б. құқықтарды қамтамасыз етеді.

Мысалы, Беларусь Республикасының 2005 жылы 21 желтоқсанында қабылданған «Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды әлеуметтік қорғаудағы кепілдік беру» Заңының 14-бабына сәйкес, жетім балалар және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға тек қоғамдық көлікте жүріп-тұруға ғана емес, сонымен қатар тұратын жеріне қарамастан, теміржол, су және қоғамдық автокөліктерде тегін жүруін қамтамасыз етеді[1]. Ал, Украина мемлекетінде жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың құқықтары «Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынан айырылған балалардың ұйымдық-құқықтық жағдайларын қамтамасыз ету туралы» 2005 жылы қабылданған Заңында нақты айқындалған. Ресей Федерациясында қиын жағдайға тап болған балалардың құқықтары туралы «Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды әлеуметтік қорғаудағы қосымша кепілдіктер» Федералды заңында қарастырылған. Жетім балаларға қатысты кез-келген даулы мәселелерді осы нормативтік актілерге сүйеніп, шешуге болады.

Халықаралық нормаларға сәйкес, отбасы ортасынан уақытша немесе біржола айырылған немесе өзінің ең қажетті мүддесі үшін мұндай ортада қала алмаған бала, мемлекет тарапынан көрсетілетін ерекше қорғау мен көмекті пайдалануға құқылы[2]. Қазақстан Республикасының «Отбасы үлгісіндегі балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері туралы» Заңына сәйкес балалар ауылы тәрбиеленушілердің (жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың) мынадай негізгі құқықтарын айқындайды: тәрбиеленушінің балалар ауылы отбасында тұру және тәрбиелену құқығы; тәрбиеленушінің өз пікірін білдіру құқығы; тәрбиеленушінің құқықтары мен заңды мүдделерін қорғауға құқылы; тұрғын үйге құқығы; мүлікке құқығы; әлеуметтік төлемдерге құқығы[3].

Негізінен, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың құқықтарын жүзеге асыру барысында, көптеген үлкен мәселелер кездеседі. Мысалы, статистикалық мәліметтерге сүйенетін болсақ, Украина мемлекетінде 100 мыңға жуық, Беларусь Республикасында 24 мыңға жуық (2013 жылы 15 мамырда Халықаралық отбасы күніне арнап өткен пресс-конференцияның ресми ақпараты бойынша), Ресей Федерациясында 700 мыңға жуық, АҚШ мемлекетінде 450 мыңға жуық, ал Қазақстан Республикасында жетім балалардың саны туралы нақты мәліметтер жоқ, яғни кей деректерде 75 мыңға жуық жетім балалар бар десе, кейбір деректерде 50 мыңға жуық деп есептеген. Статистикалық мәліметтерді талдасақ, 2011 жылы Қазақстан республикасының жалпы халық саны- 16 856 000 адам болған, оның- 5 миллионы балалар. Статистикаға сүйенсек, Қазақстан Республикасында 36777 жетім балалар: қамқорлықта- 21 585, патронатта- 2267. Осы мәселедегі ең жаманы болып, соңғы жылдары жетім балаларды асыраушылардың саны төмендеуі болып табылады[4].

Басқа ресми ақпараттарға сүйенсек, Республикамызда 75000 жетім бала бар екен, олардың 660 интернат ұйымдарында тәрбиеленуде, олардың ішінде: жалпы және санаторий түріндегі мектеп-интернаттарда - 37541 бала, мектеп жанындағы интернаттарда - 15096 бала, балалар үйлері мен жетім балаларға және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларға арналған мектеп-интернаттарда - 12574 бала, кемтар балаларға арналған түзеу мекемелерінде - 12599 бала, ерекше тәрбиелену жағдайларына мұқтаж балалар мен жасөспірімдерге, мінез құлқы девиантты балаларға арналған мектеп-интернаттарда- 884 бала, отбасы үлгісіндегі балалар ауылдарында- 281 бала, отбасы үлгісіндегі балалар үйлерде тәрбиеленуде[5]. Жетім қалған балалардың негізгі бөлігі білім беру және әлеуметтік қорғау органдарының интернат мекемелерінде тәрбиеленуде. Мұндай мекемелерде бала, бірінші кезекте, ата-анасының қамқорлығына зәру, бұл оның табиғи дамуына кері әсер етіп, нәтижесінде ауыр психологиялық салдарларға әкелуі мүмкін. Балалар еркін қоғамдағы жауапты өмірге дайын болуға тиіс. Ал жетім бала балалар үйінен түлек болып шыққаннан кейін күн сайын ересектердің көмегінсіз бастан кешіруіне тура келетін түрлі проблемаларды шешуге қауқары жоқ. Балалар үйлері түлектерінің ішінде олардың қатарластарына қарағанда, қылмысқа қатысушылар немесе қылмыс құрбандары неғұрлым жиі ұшырасады, жұмысынан немесе тұрғын үйінен неғұрлым жиі айрылады, ал өз отбасын әрең құрса, оның нашақорлық немесе маскүнемдік жолға түсуі тіпті оңай, сонымен қатар олардың арасында суицид құрбандары да жиі кездеседі. Бұл - олардың жеке-дара өмірге енуінің үлкен қиындықтармен ұштасып, әр уақытта табысты жүрмейтінінің белгісі.

Қазіргі кезде балалар үйінің түлектерінің негізгі мәселесі болып жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйге деген негізгі құқықтары мен олардың тұрғын үймен қамтамасыз етілу аясындағы құқықтарын әлеуметтік қорғау болып табылады. Тұрғын үй құқықтарын қорғау әрекеті келесідей бағыттарда жүзеге асырылады: тұрғын үйді орнықтыру, тұрғын үйді беру және түлектердің кәмелет жасқа толғанға дейінгі тұрғын үйді дұрыс қадағалау, кәмелет жасқа толмаған түлектер тұрғын үйге қатысты шарт жасасу барысында қадағалау.

Қазақстан Республикасының «Тұрғын үй қатынастары туралы» Заңының 67-бабына сәйкес кәмелетке толғанға дейін ата-аналарынан айырылған жиырма тоғыз жасқа толмаған жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар мемлекеттік тұрғын үй қорынан тұрғын үй алуға құқығы бар[6]. ҚР «ҚР Баланың құқықтары туралы» Заңына сәйкес жетім баланың, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған және тәрбиелеу, емдеу және басқа да ұйымдардағы, оның ішінде қоғамнан уақытша оқшаулауды қамтамасыз ететін ұйымдардағы баланың тұрғын үй-жайға меншік құқығын немесе тұрғын үй-жайды пайдалану құқығын сақтайды, ал құқығы болмаған жағдайда Қазақстан Республикасының тұрғын үй туралы заңдарына сәйкес тұрғын үй-жай алуға құқығы бар[7].

Басқа статистикалық мәліметтерге сүйенсек, Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың жалпы санынан (36777) ұйымдарда тек 12 925 бала тәрбиленуде. Қалған 23 852 бала азаматтардың отбасыларына анықталған:

- 1 Қорғаншылық пен қамқоршылықта– 21 585 бала,
- 2 патронатты тәрбиеде – 2 267 бала.

Бұл балалар сонымен бірге, өзінің орналасу нысанына қарамастан тұрғын үйге және оның сақталуына құқығы бар. Бұл ретте жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың жалпы санынан, тек бекітілген тұрғын үйі бар бала 5 899 (16%), 30 878 (84%) бала тұрғын үйді қажет етеді. Сонымен бірге, интернаттық мекемелерде тұратын жетім балалардың 7%-ға жуығының ғана бекітіліген тұрғын үйі бар. Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың құқықтары, оның ішінде тұрғын үйге меншік құқығын немесе балалардың тұрғын үйімен пайдалануға құқықтары, ол болмаған жағдайда тұрғын үй заңнамасына сәйкес тұрғын үй алуға құқығы «Неке (ерлі-зайыптылық) және отбасы туралы» Қазақстан Республикасының Кодексінде көзделген. Сонымен қатар, аталған санаттағы балалардың тұрғын үйге құқықтарының сақталуы белгісіз күйінде қалып отыр. Бұл белгісіздіктің балалар мүдделеріне қарсы пайдалану кездесетін жағдайлар аз емес[8].

Салыстырмалы түрде айтып кететін болсақ, Беларусь Республикасының 2005 жылы 21 желтоқсанында қабылданған «Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балаларды әлеуметтік қорғаудағы кепілдік беру» Заңының 16- бабына сәйкес, жетім балалар және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар эмансипация туралы шешімді қабылдаған кезде немесе некеге тұрған кезінде әлеуметтік қолдануданудағы мемлекеттік тұрғын үй фонды бала (жетім бала және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған бала) кәмелет жасқа толғанда олардың қалауы бойынша 6 ай ішінде тұрғын үймен қамтамасыз етеді[9].

Қорытындылай келе, зерттеу бойынша, Республикамызда орта есеппен алғанда 50 мыңдай жетім балалар және ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар бар екен. Халықаралық деңгейде қарастыратын болсақ, бұл басқа елдермен салыстырғанда төмен көрсеткішке ие. Бірақ жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың саны жылдан-жылға өсіп, қарқындап келе жатқандықтан, әлі де болса қиын жағдайға тап болған балаларға қатысты шаралар жүргізу қажет.

Қандай жағдай болмасын, егер бала, белгілі бір жағдайларға байланысты, ата-анасының қамқорлығынсыз қалған болса, әр мемлекет баланың қамқорлығын өз мойнына алады. Ал жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың құқықтарын қорғау функциясын арнайы мемлекеттік қорғаншылық және қамқоршылық органдары жүзеге асырады.

Сонымен қатар, Қазақстан Республикасында, Ресей Федерациясында, Беларусь Республикасында, Украина мемлекетінде және т.б. көптеген ТМД және Еуропа елдерінде жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың толыққанды өмір сүруі үшін көптеген мәселелер кездеседі және сол мәселелерді аймақтық деңгейде шешуге болады: демалысты ұйымдастыру, балаларды сауықтыру, қиын жағдайға тап болған, кәмелет жасқа толмаған дарынды балаларды қолдау арқылы көмек көрсету, т.б.

Негізінен, халықаралық актілерде көбінесе балалардың жалпы құқықтары мен негізгі бостандықтары көзделген. Ал, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың негізгі әлеуметтік құқықтарын анықтамаған, яғни қиын жағдайға тап болған балалардың (жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалар) әлеуметтік құқықтарын айқындайтын халықаралық актілерлердің болмауының өзі, кейбір мемлекеттер осындай балалардың әлеуметтік құқықтарының жүзеге асырылуын толықтай қамтамасыз етпеуіне әкеліп соғуы мүмкін. Жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынан айырылған балалардың тұрғын үйге қол жетпеу проблемалары да осындай халықаралық актілер мен ұлттық заңнамалардың болмауынан және дұрыс жүйеленбеуінен туындап отыр.

Тақырыпты қорытындылай келе, жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың құқықтарын әлеуметтік қорғау үшін және де осындай балалардың санын болашақта азайту үшін әлі де көптеген зерттеу жұмыстарын жүргізіміз керек. Сондықтан, осы тақырып қазір де және болашақта да өзекті мәселелердің бірі болып қалмақ.

Қолданылған әдебиеттер тізімі:

1. [bsmu.by>downloads/otdeli/vospitanie/metod/z7.pdf](http://bsmu.by/downloads/otdeli/vospitanie/metod/z7.pdf), Стаття 14, Закон Республики Беларусь «О гарантиях по социальной защите детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей», 2005, 21 декабря, №73-3.
2. bala-kkk.kz, 20-бап, БҰҰ Бала құқықтары туралы конвенция, 1989.
3. [kzdocs.docdat.com>docs/index-37534.html](http://kzdocs.docdat.com/docs/index-37534.html), 5-10 бап, «Отбасы үлгісіндегі балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері туралы» 2000 ж. 13 желтоқсандағы № 113-II Қазақстан Республикасының Заңы.
4. kk.wikipedia.org
5. [kzdocs.docdat.com>docs/index-37534.html](http://kzdocs.docdat.com/docs/index-37534.html), 33- бап, «Отбасы үлгісіндегі балалар ауылы және жасөспірімдер үйлері туралы» 2000 ж. 13 желтоқсандағы № 113-II Қазақстан Республикасының Заңы.
6. [fnsk.kz>images/content/kaz/zakon_3.pdf](http://fnsk.kz/images/content/kaz/zakon_3.pdf), «Тұрғын үй қатынастары туралы» 1997 жылғы 16 сәуірдегі № 94-1 Қазақстан Республикасының Заңы (2011.06.01. берілген өзгерістер мен толықтыруларымен).
7. [bala-kkk.kz>kk/node/388](http://bala-kkk.kz/kk/node/388), Қазақстан Республикасының баланың құқықтары туралы Заңы, 2002 жыл 8 тамыз, N 345.
8. Қазақстан Республикасының кейбір заңнамалық актілеріне «жетім балалар мен ата-анасының қамқорлығынсыз қалған балалардың тұрғын үйге құқықтарын қамтамасыз ету мәселелері бойынша өзгерістер мен толықтырулар енгізу туралы» Қазақстан Республикасы Заңының жобасына салыстырмалы кесте.
9. [bsmu.by>downloads/otdeli/vospitanie/metod/z7.pdf](http://bsmu.by/downloads/otdeli/vospitanie/metod/z7.pdf), Закон Республики Беларусь «О гарантиях по социальной защите детей-сирот, детей, оставшихся без попечения родителей, а также лиц из числа детей-сирот и детей, оставшихся без попечения родителей», 2005, 21 декабря, №73-3.

УДК 341.231.14:349.244.5-053.2

БАЛА ЕҢБЕГІН ҚАНАУМЕН КҮРЕСТІҢ ХАЛЫҚАРАЛЫҚ ЖӘНЕ ҰЛТТЫҚ ҚҰҚЫҚТЫҚ НЕГІЗДЕРІ